

คู่มือการเสริมสร้างองค์ความรู้
เกี่ยวกับธรรมเนียมอาหรับ
เพื่อเตรียมความพร้อมในการเดินทางไปเยือน
และรับรองการเดินทางเยือนประเทศไทย
ของประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง

คำนำ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหรับนับว่าเป็นความจำเป็นพื้นฐานอีกประการหนึ่งสำหรับนักวิเทศสัมพันธ์ที่จะต้องปฏิบัติงานในกรอบที่เกี่ยวข้องกับประเทศจากตะวันออกกลาง การปฏิบัติงานหรือการประสานงานกับชาวอาหรับโดยขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม แนวคิด ทศนคติ หรือมารยาททางสังคมของนั้นอาจส่งผลกระทบต่อในแง่ของความล่าช้าในการเตรียมการหรือในระหว่างการทำงานได้ รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อในแง่ของความรู้สึกกับฝ่ายตรงข้ามซึ่งเราไม่สามารถประเมินค่าความเสียหายได้ ปัจจุบันกลุ่มงานความสัมพันธ์รัฐสภาทวีปเอเชียมีประเทศคู่กลุ่มทั้งหมด ๖๖ ประเทศ และมีประเทศคู่กลุ่มที่อยู่ในภูมิภาคตะวันออกกลางซึ่งเป็นประเทศมุสลิมจำนวน ๘ ประเทศ (และหากนับรวมประเทศคู่กลุ่มที่เป็นมุสลิมในภูมิภาคอื่นซึ่งมีพื้นฐานธรรมเนียมปฏิบัติที่ใกล้เคียงกันอีก ๔ ประเทศ เท่ากับมี ๑๒ ประเทศ) ดังนั้น หากผู้ปฏิบัติงานทั้งที่เป็นระดับสมาชิกรัฐสภาและระดับเจ้าหน้าที่มีองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหรับอยู่บ้างแล้ว การติดต่อสื่อสาร การประสานงานกับชาวอาหรับก็จะเกิดความสะดวกรวดเร็วมายิ่งขึ้น รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ในระหว่างการเดินทางเยือนและการรับเยือนประเทศจากตะวันออกกลางก็จะสามารถแสดงออกมาได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวอาหรับด้วย

คู่มือการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมเนียมอาหรับเพื่อเตรียมความพร้อมในการเดินทางไปเยือนและรับรองการเดินทางเยือนประเทศไทยของประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางเล่มนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ข้อมูลด้านวิถีชีวิต แนวคิด ธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวอาหรับ รวมถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติและควรหลีกเลี่ยง คู่มือนี้จัดทำขึ้นเพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวอาหรับให้แก่สมาชิกรัฐสภา นักวิเทศสัมพันธ์ และเจ้าหน้าที่จากสายงานอื่นที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับชาวอาหรับ โดยใช้เป็นแนวทางในการเตรียมการ การติดต่อประสานงาน การปฏิบัติตัวและการแสดงออกในกรณีที่มีการพบปะหรือกัน และใช้สนับสนุนให้การเดินทางเยือนและรับเยือนคณะผู้แทนจากประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางเป็นไปด้วยความราบรื่นและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

นายภราดร อารวรรณ

ผู้จัดทำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
สภาพสังคมและโครงสร้างทางสังคมของชาวอาหรับ	๑
ทัศนคติและค่านิยมของชาวอาหรับ	๔
ศาสนากับสังคม	๑๐
มารยาททางสังคม	๑๕
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	๒๔
การเจรจาและการติดต่อสื่อสาร	๒๘
อาหารฮาลาล	๓๔
คำหรือวลีที่มักปรากฏในการพบปะกับชาวอาหรับ	๔๐
การเรียกชื่อของชาวอาหรับ	๔๑
ภาคผนวก	๔๔

สภาพสังคมและโครงสร้างทางสังคมของชาวอาหรับ

ประเทศอาหรับมีอาณาเขตเริ่มตั้งแต่ประเทศโมร็อกโกในภูมิภาคแอฟริกาเหนือไปจนถึงโอมานซึ่งติดกับชายฝั่งทะเลอาหรับ โดยดินแดนอาหรับแบ่งออกเป็นสองส่วนกว้าง ๆ เมื่อมองโลกอาหรับจากมุมประวัติศาสตร์ ส่วนที่อยู่ทางด้านตะวันตกเรียกว่า “อัล มักริบ อัลอะรอบีย” หรือ “อาหรับตะวันตก” ซึ่งหมายถึงประเทศที่อยู่ทางตะวันตกของอียิปต์ทั้งหมด ซึ่งในโลกปัจจุบันคือดินแดนแอฟริกาเหนือประกอบด้วย ลิเบีย ตูนิเซีย อัลจีเรีย โมร็อกโก และมอริตานิยา และอีกส่วนหนึ่งของดินแดนโลกอาหรับคือ “อัลมัชริก อัลอะรอบีย” หรือ “อาหรับตะวันออก” ซึ่งประกอบด้วยอียิปต์และประเทศที่อยู่ตะวันออกของอียิปต์ทั้งหมด หรือที่เรารู้จักกันโดยทั่วไปว่าประเทศอาหรับอ้างว่าประชากรอาหรับเกือบร้อยละ ๕๐ นั้น กระจุกตัวอยู่ใน ๔ ประเทศที่เป็นอาหรับตะวันตก ได้แก่ อียิปต์ อัลจีเรีย ซูดาน และโมร็อกโก ซึ่งประเทศเหล่านี้ก็จัดได้ว่าเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในกลุ่มประเทศอาหรับ (ยกเว้น อัลจีเรีย) ในทางกลับกันประเทศที่ร่ำรวยนั้นจะอยู่ที่ฝั่งอาหรับตะวันออกหรืออาหรับอ้าง ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย คูเวต การ์ตา และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซึ่งประเทศที่ร่ำรวยเหล่านี้มีประชากรในประเทศไม่หนาแน่นมากนักทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมหาศาลกับจำนวนประชากร

ประเทศอาหรับในยุคหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ สังคมอาหรับตกอยู่ภายใต้แรงกดดันจากโลกภายนอก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าเนินชีวิตของคนอาหรับในทุกแง่มุม รวมถึงวิถีชีวิตของชาวอาหรับเร่ร่อนในทะเลทรายก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกันเป็นผลให้ผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกลค่อย ๆ หดหายไป การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนใหญ่เป็นผลจากการรับเอาความเจริญและแนวคิดของตะวันตกมาใช้ อาทิ เทคโนโลยี การบริโภค การเงิน การศึกษา ตลอดจนอุดมการณ์ทางการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังเกิดจากการที่มีชาวต่างชาติเข้ามายังภูมิภาคในรูปแบบของการเข้ามาทำงานและการท่องเที่ยว รวมทั้งการเข้าถึงโลกภายนอกผ่านสื่อจากช่องทางต่าง ๆ ซึ่งก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านนิสัยใจคอและสังคมของชาวอาหรับ และสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่กำลังกลายเป็นปัญหาของโลกอาหรับคือการว่างงาน เนื่องจากอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรที่มีความรวดเร็วโดยเฉพาะในวัยหนุ่มสาวอายุต่ำกว่า ๒๔ ปี ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ ๖๐ ของประชากรอาหรับทั้งหมด ดังนั้น ปัญหานี้จึงเป็นเรื่องที่ประเทศอาหรับทั้งหมดให้ความสนใจและอาจจะยังคงเป็นปัญหาต่อไปในอีกหลายปีข้างหน้า

ทัศนคติและค่านิยมของชาวอาหรับ

ชาวอาหรับมีความแตกต่างหลากหลายทั้งด้านศาสนาและวัฒนธรรม ไม่ได้เป็นเนื้อเดียวกันแม้ว่าทั้งหมดจะมีอัตลักษณ์เป็นอาหรับเหมือนกัน ทัศนคติทางด้านศาสนาและการมองตนเองของชาวอาหรับถือเป็นหัวใจของแบบแผนวัฒนธรรมอาหรับ โดยหลักพื้นฐานสากลของมุสลิมจะตั้งอยู่บนหลักการตามคำสอนของอิสลามตามที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานและแนวปฏิบัติของศาสนายะฮ์ดี (อัลฮาดิษ) อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติของมุสลิมแต่ละกลุ่มอาจมีความแตกต่างกันในเรื่องของรายละเอียดปลีกย่อยซึ่งขึ้นอยู่กับนิกาย เช่น ซุนนีย์และชีอะห์ (Schools of Thoughts) เป็นต้น และอาจรวมถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

ปัจจุบันวิถีชีวิตของชาวอาหรับเริ่มเปลี่ยนไปจากเดิมที่เป็นแบบจารีตนิยม เนื่องจากประชากรหนุ่มสาวชาวอาหรับได้มีการเดินทางไปศึกษาทั่วโลกตะวันตกหรือได้รับรู้และรับเอาวัฒนธรรมแบบตะวันตกเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยชาวอาหรับเองก็ไม่ได้เตรียมการรับมือถึงความเปลี่ยนแปลงนี้แต่อย่างใดซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตของชาวอาหรับเป็นอย่างมาก และมันนำไปสู่การเกิดความกดดันภายในสังคมระหว่างกลุ่มคนหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการปะทะกันของกลุ่มแนวคิดเสรีที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกกับกลุ่มเคร่งครัดศาสนาที่ยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมเอาไว้อย่างเหนียวแน่น ชาวอาหรับที่มีการศึกษาต้องการที่จะให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางสังคมจากโบราณไปสู่สังคมสมัยใหม่แต่พวกเขาก็ยังคงต้องการที่จะรักษาขนบธรรมเนียมปฏิบัติแบบดั้งเดิมซึ่งพวกเขามองว่าเป็นสิ่งที่ตั้งมเอาไว้ ดังนั้น การรับมือกับสภาพหรือเงื่อนไขของโลกสมัยใหม่ที่เปลี่ยนไป โดยการพิจารณาหรือตีความหลักการศาสนาให้รอบด้านมากยิ่งขึ้นจึงเป็นสิ่งที่ต้องตระหนัก ทั้งนี้มิใช่เป็นการสังคายนาหรือปรับเปลี่ยนอิสลาม

กระแสการปรับเปลี่ยนสู่ความเป็นสมัยใหม่ (Modernization) ได้ถาโถมเข้าไปในชาวอาหรับไปทั่วทั้งภูมิภาคแต่ทว่าการศึกษาด้านศาสนาในระดับมหาวิทยาลัยนั้นกลับมีอัตราที่สูงขึ้น เช่นเดียวกับการตีพิมพ์เอกสารหรือหนังสือทางศาสนา การบรรยายศาสนธรรมในพื้นที่สาธารณะ และการออกรายการศาสนาทางวิทยุและโทรทัศน์ นอกจากนี้ ยังมีสถาบันทางสังคมอีกมากมายที่มุ่งเน้นด้านศาสนา อาทิ องค์กรทางกฎหมาย การบริการสวัสดิการสังคม สถาบันการศึกษา ศูนย์พัฒนาเยาวชน สำนักพิมพ์ สถาบันทางการเงิน สถาบันทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ให้เห็นว่าการปรับเปลี่ยนไปสู่ความเป็นอิสลาม (Islamization) นั้นก็ยังเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมและสะท้อนถึงความเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวอาหรับในทุกมิติ ความทันสมัยจึงไม่ใช่ปัญหาของชาวอาหรับเพราะไม่มีใครที่สามารถหยุดกระแสสมัยใหม่ที่ไหลเวียนอยู่ในโลกปัจจุบันนี้ได้ ดังนั้น การเลือกรับเอาเฉพาะแต่วิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยปราศจากค่านิยมและวิถีคิดแบบตะวันตกมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ตั้งมไว้จึงเป็นความท้าทายอีกประการหนึ่งของชาวอาหรับในปัจจุบัน

แม้ว่าประเทศอาหรับในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันอยู่มากแต่ชาวอาหรับนั้นเป็นกลุ่มวัฒนธรรมเดียวกันอย่างชัดเจนและมองว่าชาวอาหรับทุกคนเป็นสมาชิกของ “ชาติอาหรับเดียวกัน” (Al-Umma Al-Arabiya) ประชาชนชาวอาหรับจะมองตนเองว่า พวกเขาตกเป็นเหยื่อและถูกเอารัดเอาเปรียบจากพวก

ตะวันตก และประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหาปาเลสไตน์ก็ถือว่าเป็นตัวแทนของความเจ็บปวดของชาวอาหรับทั้งหมด ชาวอาหรับแทบทั้งหมดมีความเชื่อ ความศรัทธา และค่านิยมขั้นพื้นฐานเหมือนกัน ซึ่งเป็นความเชื่อและค่านิยมที่ตัดข้ามความเป็นรัฐชาติและพรมแดนทางชนชั้น ทศนคติทางสังคมยังคงดำรงอยู่ในระดับที่เสมอตื้นเสมอปลายเพราะสังคมอาหรับนั้นอาจเรียกได้ในระดับหนึ่งว่าเป็นสังคมอนุรักษนิยมที่เรียกร้องให้สมาชิกปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณี นอกจากนี้ อิทธิพลของอิสลามก็มีผลอย่างมากต่อชาวอาหรับ แม้จะเป็นอาหรับที่ไม่ใช่มุสลิมก็ตามและที่สำคัญพวกเขาทั้งหมดพูดภาษาเดียวกัน

ทศนคติพื้นฐานด้านศาสนา

๑. ชาวอาหรับส่วนใหญ่เชื่อมั่นศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียว ยอมจำนนต่ออำนาจของพระองค์ และชาวอาหรับจะเข้าใจเอาเองว่ามนุษย์ทุกคนต้องมีศาสนาของตน
๒. ชาวอาหรับเชื่อว่ามนุษย์ไม่สามารถควบคุมทุกเหตุการณ์ได้ บางอย่างขึ้นอยู่กับประสงค์ของพระเจ้า
๓. คุณลักษณะที่ได้รับความชื่นชมยกย่องมากที่สุดคือความเคร่งครัดในศาสนา
๔. ไม่มีการแบ่งแยกระหว่างศาสนจักรกับอาณาจักร
๕. วิชาการศาสนา ต้องมีการเรียนการสอนในทุกโรงเรียน และรัฐบาลต้องส่งเสริม (เป็นมุมมองของอาหรับมุสลิม ซึ่งไม่จำเป็นที่ชาวอาหรับคริสเตียนจะมีความเห็นเหมือนกันเสมอไป)
๖. ความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจ ถือเป็นเรื่องอ่อนไหวที่ไม่สามารถจะล่วงเกินหรือจับจ้วงได้
๗. การตีความศาสนาแบบเสรีนิยมหรือการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมเสพสุขแบบตะวันตก เชื่อว่าจะนำมาซึ่งความโกลาหลวุ่นวายทางสังคม (Social Disorder) เกิดความเสื่อมโทรมในมาตรฐานทางศีลธรรม และทำให้สายสัมพันธ์ทางครอบครัวแบบดั้งเดิมอ่อนแอลง

ค่านิยมอาหรับพื้นฐานที่มีร่วมกัน

๑. ชาวอาหรับจะประพจน์หรือปฏิบัติตนในอันที่จะสร้างความประทับใจให้ผู้อื่นอยู่เสมอ
๒. ชาวอาหรับจะมองว่าเกียรติยศ ศักดิ์ศรี และชื่อเสียงส่วนบุคคลนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีผลหรือเกี่ยวข้องกับสมาชิกครอบครัวหรือกลุ่มทั้งหมด
๓. การมอบความจงรักภักดีต่อครอบครัวหรือเผ่าพันธุ์ ถือว่าสำคัญกว่าสายสัมพันธ์ส่วนบุคคล
๔. ชนชั้นทางสังคมและพื้นฐานทางครอบครัวถือเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดสถานะของบุคคล ลำดับต่อมาคือบุคลิกลักษณะและความสำเร็จในชีวิตของแต่ละคน
๕. ชาวอาหรับทุกคนต้องรักษาบรรทัดฐานศีลธรรมทางสังคม แม้จะต้องมีการกำหนดเป็นตัวบทกฎหมายออกมาควบคุมใช้ในกรณีที่มีความจำเป็นก็ต้องทำ

ศาสนากับสังคม

ศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตอย่างปฏิเสธไม่ได้ เนื่องจากจารีตประเพณีและคติความเชื่อของอาหรับผูกโยงกับมิติของศาสนาอิสลาม ทั้งการอุปโภคบริโภคตามหลักซารีอะห์ เช่น อาหารฮาลาล รวมทั้งการพบปะ ทักทาย และการรวมกลุ่มเป็นหมู่คณะเพื่อปฏิบัติศาสนกิจร่วมกัน ชาวอาหรับนั้นมีความเชื่อมโยงและเชื่อมต่ออย่างแรงกล้าต่อกลุ่มศาสนาของพวกเขา ซึ่งมีได้เป็นเฉพาะชาวมุสลิมเท่านั้นแต่ยังรวมถึงชาวคริสเตียนและชาวยิวด้วย โดยทั่วไปแล้วปัจเจกบุคคลในสังคมอาหรับล้วนมีศาสนาเป็นของตนเอง ไม่บ่อยนักที่จะเห็นชาวอาหรับไม่มีศาสนา การที่ทุกคนต้องมีศาสนานั้นถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งเพราะในสังคมอาหรับไม่มีที่ยืนสำหรับคนที่ไม่มีความเชื่อหรือคนที่ไม่เชื่อมั่นในพระเจ้า ด้วยเหตุนี้คนต่างชาติจึงต้องระมัดระวังและต้องทราบพื้นฐานบทบาทของศาสนาที่มีต่อการดำรงชีวิตประจำวันของสังคมอาหรับเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำหรือคำพูดที่อาจก่อให้เกิดการก้าวล่วงหรือจบบังคับหลักศาสนาที่สำคัญทางศาสนา

ชาวอาหรับก็ไม่ใช่ตัวแทนของอิสลามและไม่ได้เป็นตัวแทนของชาวมุสลิมทั้งหมด อาหรับหลายประเทศปกครองโดยเผด็จการที่อ้างอิสลามเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของตน ในสังคมอาหรับเรายังเห็นประเพณีป่าเถื่อนที่ได้รับอิทธิพลถ่ายทอดมาจากขนบธรรมเนียมแบบชนเผ่าและสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ซึ่งขัดแย้งกับหลักคำสอนของอิสลาม

การละหมาด

ศาสนาอิสลามกำหนดให้มุสลิมขัดเกลาคใจด้วยการละหมาดวันละ ๕ เวลา โดยหันหน้าไปทางกิบละฮ์ (คือขุมทิศ ที่มุสลิมหันหน้าไปละหมาดและขอพรนั้นคือนครมักกะฮ์ อยู่ในประเทศซาอุดีอาระเบีย) สำหรับประเทศไทยคือการหันไปทางทิศตะวันตก ทั้งนี้ อาจใช้เวลาในการละหมาดในแต่ละครั้งเพียง ๓ - ๑๐ นาที โดยมีช่วงเวลาของละหมาดได้แก่

๑. ช่วงเช้าเมื่อมีแสงพระอาทิตย์จับขอบฟ้าถึงเวลาก่อนพระอาทิตย์ขึ้น
๒. ช่วงเที่ยงเมื่อพระอาทิตย์คล้อยถึงช่วงบ่าย (ประมาณ ๑๓.๐๐ - ๑๕.๓๐ น.)
๓. ช่วงบ่ายถึง ช่วงค่ำก่อนพระอาทิตย์ตกดิน (ประมาณ ๑๖.๐๐ - ๑๘.๓๐ น.)
๔. ช่วงค่ำหลังพระอาทิตย์ตกดินจนถึงเวลาแสงอาทิตย์ลับจากขอบฟ้า
๕. ช่วงกลางคืน (ประมาณ ๑๙.๓๐ เป็นต้นไปจนถึงช่วงเช้า)

ตามหลักการแล้วมีข้อกำหนดว่ามุสลิมควรละหมาดให้ตรงเวลาที่กำหนด ดังนั้น หากมีการเชิญมุสลิมมาร่วมกิจกรรมเต็มวันและเป็นหมู่คณะ การจัดเตรียมสถานที่ไว้รองรับสำหรับผู้ประสงค์จะละหมาดย่อมสร้างความประทับใจแก่ชาวมุสลิม ว่าเจ้าภาพมีความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติของศาสนาอิสลาม การเตรียมสถานที่ควรแยกห้องละหมาดชายและห้องละหมาดหญิง (ถ้าทำได้ ถ้าเป็นห้องรวมควรมีฉากกั้นแยกเป็น

สัดส่วนชัดเจน) และควรมีการปูผ้าละหมาดบนพื้นห้อง (อาจใช้ผ้าปูโต๊ะสีขาวแทนก็ได้) โดยผู้ละหมาดจะยืนเรียงกันเป็นแถว (ป่าชิดป่า) เว้นช่องว่างระหว่างแถวหน้าและแถวถัดไปประมาณหนึ่งเมตร (หรือมากกว่าหากมีพื้นที่พอ) สำหรับอิหม่ามผู้ทำหน้าที่ในการนำละหมาดควรจัดเตรียมพรมปูละหมาดขนาดพอดีตัวปูไว้ด้านบนสุดหน้าแถวแรก ทั้งนี้ ด้านหน้าของผู้ละหมาดต้องไม่มีรูปวาดหรือรูปปั้นที่มีลักษณะเป็นรูปคนหรือสัตว์แขวนหรือตั้งอยู่

ทั้งนี้ ก่อนการละหมาดชาวมุสลิมจะต้องทำน้ำละหมาด นั่นคือการล้างมือ บ้วนปาก ล้างหน้า ล้างแขน และเท้า จึงควรแจ้งฝ่ายอาคารฯ ให้ทราบและอาจขอให้มีเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดดูแลเช็ดพื้นบริเวณหน้าอ่างล้างมือ เนื่องจากอาจจะมีน้ำที่หยดจากการล้างแขนและเท้าเลอะพื้นห้องน้ำได้

การถือศีลอด

ในช่วงเดือนรอมฎอน (เดือนแห่งการถือศีลอด) ชาวมุสลิมจะงดการรับประทานอาหารและการดื่มในช่วงเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงเวลาพระอาทิตย์ตก ทั้งนี้ สำหรับผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพ คนชรา เด็ก และผู้ที่อยู่ระหว่างการเดินทางไกล ข้อบัญญัติทางศาสนาอนุโลมให้งดเว้นการถือศีลอดได้ รวมทั้งสตรีที่มีประจำเดือนก็ไม่ต้องถือศีลอดเช่นกัน การจัดกิจกรรมหรือจัดประชุมในกรณีที่ผู้เข้าร่วมประชุมมีทั้งชาวมุสลิมและศาสนิกอื่น ๆ ในการปฏิบัติทั่วไปสามารถมีการบริการอาหารว่างและเครื่องดื่มระหว่างการประชุมได้ โดยผู้ที่ถือศีลอดจะงดรับประทานอาหารเอง อย่างไรก็ตาม หากผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดเป็นมุสลิม โดยมารยาทแล้วชาวมุสลิมที่ไม่ถือศีลอดก็จะไม่รับประทานอาหารต่อหน้าผู้ที่ถือศีลอด ในกรณีนี้ จึงอาจพิจารณางดการบริการอาหารว่างได้ อนึ่ง ในประเทศมุสลิมหลายประเทศได้ห้ามการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มในที่สาธารณะในช่วงเดือนรอมฎอน ซึ่งถือเป็นความผิดและมีบทลงโทษชัดเจน เช่น ซาอุดีอาระเบีย อัลจีเรีย สหรัฐอาหรับเอมิเรต บาห์เรน คูเวต เป็นต้น ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่ร้านอาหารต่าง ๆ จะปิดการบริหารในในช่วงเช้า - ค่ำ ซึ่งเป็นเวลาของการถือศีลอด

มารยาททางสังคม

ชาวอาหรับเป็นกลุ่มคนที่มีความใจกว้าง การต้อนรับเพื่อนฝูงหรือแม้แต่คนแปลกหน้าก็ให้การต้อนรับอย่างเสมอกัน ในขณะที่เดียวกันชาวอาหรับก็ชื่นชมและคาดหวังให้ผู้อื่นปฏิบัติกับพวกเขาเช่นเดียวกัน ความใจกว้างที่มีต่อผู้มาเยือนนี้เองที่ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำมาซึ่งเกียรติยศและชื่อเสียงที่ดั่งาม ด้วยเหตุนี้หากมีใครกล่าวหาว่าชาวอาหรับเป็นคนตระหนี่ถี่เหนียวหรือไม่มีไมตรีจิตต่อผู้มาเยือนแล้วนั้น เรื่องนี้ถือเป็นการดูถูกเหยียดหยามคนอาหรับอย่างมาก และมารยาทที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือเมื่อผู้ใดได้รับเชิญไปเป็นแขกแล้วก็ไม่ควรนำอาหาร เครื่องดื่ม หรือของขวัญไปในงานของเจ้าภาพ และขณะที่อยู่ในงานก็ไม่ควรจะปฏิเสธหรือกาแพที่เจ้าภาพให้เพราะเป็นการเสียมารยาทมาก ทั้งนี้ แขกควรอยู่ให้ถึงช่วงเวลาดื่มชาหรือกาแฟมื้อสุดท้าย หากกลับก่อนถือเป็นการเสียมารยาทเหมือนกัน สำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสิ่งต้องห้ามทางศาสนาเว้นเสียแต่บางกลุ่มประเทศจะอนุญาตให้ดื่มแอลกอฮอล์ได้

สำหรับมารยาททางสังคมที่ถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งคือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศตรงข้าม แม้ว่าการพบปะกันจะเกิดจากการอยู่ในสายอาชีพเดียวกันหรือต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันก็ตามการแสดงออกนั้นยังคงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีซึ่งควบคุมอยู่โดยสะท้อนผ่านการกฎหมายทางสังคม การรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของครอบครัวถือเป็นค่านิยมสูงสุดของคนอาหรับ การที่ผู้หญิงอาหรับประพาศิตประเพณีนั้นถือเป็นเรื่องเสื่อมเสียซึ่งมีผลกระทบต่อวงศ์ตระกูลมากกว่าที่ผู้ชายเป็นผู้กระทำในกรณีเดียวกัน ดังนั้น การป้องกันความเสื่อมเสียที่จะเกิดขึ้นกับผู้หญิงจึงเป็นสิ่งที่คนอาหรับให้ความสำคัญ ซึ่งแนวทางเช่นนี้อาจทำให้ผู้หญิงอาหรับมักจะถูกมองจากสังคมภายนอกว่าเป็นการเลือกปฏิบัติและไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านสิทธิ ทว่าในมุมมองของคนอาหรับแล้วแบบแผนทางสังคมเช่นนี้จะทำให้ผู้หญิงรอดพ้นจากคำครหานินทาหรือต้องตกอยู่ในสภาวะความเสียหายอื่นๆ คนอาหรับถือว่าการปกป้องสตรีเพศไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องส่วนบุคคลหรือครอบครัวแต่เป็นเรื่องของวัฒนธรรม ชาวต่างชาติจึงต้องระมัดระวังหากต้องมีการประสานงานกับเพศตรงข้ามเพราะหากมีการแสดงออกกับเพศตรงข้ามอย่างออกนอกหน้าแล้วคนอาหรับจะเกิดทัศนคติในเชิงลบทันทีและอาจมองได้ว่าเรากำลังหมิ่นเกียรติของสตรีชาวอาหรับได้

มารยาทในที่สาธารณะ

การแสดงพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การสบถ การแสดงอากัปกิริยาที่หยาบคาย และการแสดงความรักในที่สาธารณะอาจถูกจับและลงโทษอย่างหนัก การแต่งกายทั้งหญิงและชายควรแต่งกายให้มิดชิดไม่เปิดเผยช่วงแขน ขา หรือเอวซึ่งถือว่าไม่สุภาพ ผู้ชายควรใส่กางเกงขายาวและผู้หญิงควรใส่กางเกงหรือกระโปรงที่ยาวเลยเข่า แม้ว่าปัจจุบันอาหรับหลายประเทศยังไม่มีกฎหมายบังคับเรื่องการแต่งกาย แต่นักท่องเที่ยวก็ควรให้ความเคารพต่อสถานที่โดยการแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยและเหมาะสม

การให้ของที่ระลึก

การมอบของขวัญให้กับคู่เจรจาชาวอาหรับเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในอนาคต เราควรศึกษา และตรวจสอบข้อห้ามต่าง ๆ ให้แน่ใจว่าของสิ่งนั้นไม่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม เช่น ไม่ควรมอบเครื่องประดับ ทองหรือผ้าไหมให้แก่ผู้ชาย แต่หากต้องการมอบเครื่องประดับเป็นของขวัญก็ควรเลือกที่ทำจากวัสดุเงิน (Silver) ไม่มอบของต้องห้ามอื่น ๆ เช่น เครื่องดื่มและน้ำหอมที่มีแอลกอฮอล์ ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมหรือ ส่วนประกอบจากหมู มีดและของมีคม เป็นต้น ส่วนของที่ควรมอบ เช่น พรมทอมือ หรือสินค้าที่ลดกรรมจาก ประเทศ นอกจากนี้ มีชาวอาหรับจำนวนไม่น้อยไม่นิยมตั้งแสดงรูปภาพหรือรูปปั้นคนและสัตว์ในบ้านของตน รวมทั้งไม่นิยมสวมใส่เสื้อผ้าหรือใช้สิ่งของที่มีรูปดังกล่าว เนื่องจากมีคำกล่าวของศาสดามุฮัมมัดเกี่ยวกับการ ห้ามประดับรูปภาพคนและสัตว์ในบ้าน ดังนั้น การเลือกของที่ระลึกเพื่อมอบให้กับชาวอาหรับจึงอาจหลีกเลี่ยง ของที่ระลึกที่มีลักษณะดังที่กล่าวมานี้

มารยาทโดยทั่วไปที่ควรทำและไม่ควรทำ (Do & Don't)

- เมื่อมีคนเข้ามาในห้องผู้ที่อยู่ในห้องควรยืนขึ้น
- ถ้าเราเป็นผู้เข้ามาในห้อง ให้จับมือกับทุกคน โดยเริ่มจากคนที่อยู่ทางขวามือของเราก่อน
- ผู้ชายไม่ควรยื่นมือเพื่อจับมือกับผู้หญิงอาหรับ นอกจากว่าฝ่ายหญิงยื่นมือให้ก่อน หากฝ่ายหญิงไม่ ยื่นมือให้ก่อน ให้ทักทายด้วยวาจาก็ถือว่าเหมาะสมแล้ว
- การไม่สัมผัสมือ (การจับมือ) เพื่อทักทายเมื่อพบเจอกัน หรือการจากไปโดยไม่รำลือถือเป็น กิริยามารยาทที่ไม่สุภาพ เมื่อฝ่ายชายถูกแนะนำตัวกับฝ่ายหญิง เป็นสิทธิของฝ่ายหญิงที่จะเลือกสัมผัสมือฝ่าย ชายหรือไม่ ผู้ที่เคร่งศาสนาบางครั้งปฏิเสธการจับมือกับผู้หญิง สิ่งนี้เป็นเรื่องปกติไม่ใช่เรื่องน่ารังเกียจอะไร
- ผู้ชายไม่ควรชม ภรรยา น้องสาว และ ลูกสาวของชาวอาหรับว่า สวย หรือ น่ารัก เพราะจะถือว่าเป็น การไม่สุภาพ
- ชายมุสลิมบางคน จะไม่จับมือกับผู้หญิงที่ไม่อยู่ในครอบครัวของเขา
- ชาวมุสลิมจะปฏิบัติตัวแบบอนุรักษ์นิยมในการเข้าสังคม (Conservative Behavior) และถือความ เป็นส่วนตัว (Privacy)
- การแสดงความรักระหว่างสามีภรรยาจะไม่ทำในที่สาธารณะในการเข้ากลุ่มสังคม การพูดคุยหยอกล้อ และการหัวเราะจะกระทำด้วยเสียงที่เบา ไม่รบกวนผู้อื่น
- หากมีข้อโต้แย้งในครอบครัว หรือ กับญาติ และ เพื่อนฝูง จะไม่ได้เถียงกันต่อหน้าฝูงชนหรือผู้อื่น
- ควรหลีกเลี่ยงการทำให้ผู้อื่นอายหรือเสียหน้า และควรหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า
- อย่าใช้มือซ้ายรับประทานอาหาร ถือถ้วยชา กาแฟ หรือส่งของต่อให้ผู้อื่น
- การนั่งแบบยื่นเท้าไปทางทิศที่คู่สนทนานั่งอยู่ถือเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยาม และห้ามขี้ปลายเท้าไป ยิงผู้อื่น หรือสิ่งของสำคัญ
- ไม่ควรนำอาหาร เครื่องดื่มหรือของขวัญไปยังบ้านที่เขาเชิญเราไปเป็นแขกผู้มาเยือน

- ส่วนมากเจ้าภาพหรือเจ้าของบ้านชาวอาหรับจะจัดที่นั่งเป็นวงกลมเพื่อให้มองเห็นกันทุกคน ไม่มีใครต้องมองหลังผู้อื่น

- การนั่ง อาจจะนั่งบนพื้นที่ถูกปูด้วยพรมเปอร์เซียหรืออาจนั่งบนเก้าอี้ แล้วแต่รสนิยมของเจ้าภาพและความเหมาะสม

- ชาวอาหรับจำนวนมากจะเริ่มการประชุม หรือพบปะเจรจาต่าง ๆ ในครั้งแรก ๆ ด้วยการพูดคุยเพียงเล็กน้อยก่อนเพื่อทำความคุ้นเคยกันก่อน หากอีกฝ่ายเริ่มรุกร้อย่างรวดเร็วเพื่อเจรจาทางธุรกิจในพื้นที่อาจถูกต่อต้านหรือถอยหนีเพราะความอึดอัดในการเจรจา

- เป็นเรื่องปกติที่ชาวอาหรับจะไม่กล่าวคำว่า “ขอบคุณ” บ่อย ๆ ถึงแม้ว่าเขาจะรู้สึกขอบคุณเราอยู่

- ผู้หญิงไม่ควรสบตาผู้ชายเพราะจะถูกมองว่าไม่สุภาพ

- การให้ของขวัญแสดงความขอบคุณให้ทำแบบเรียบง่าย และไม่ต้องให้ยืดยาว ผู้รับควรรับด้วยมือทั้งสองและไม่ควรเปิดดูต่อหน้าเจ้าภาพ

- ในการเข้าร่วมงานเลี้ยงผู้ถูกเชิญควรอยู่ที่ถึงเวลาชา กาแฟในช่วงท้ายของมื้ออาหาร มิฉะนั้นจะถือว่าไม่สุภาพ

- การปฏิเสธไม่รับชา กาแฟที่เจ้าภาพเสนอถือว่าไม่สุภาพ

- น้ำชา กาแฟ จะถูกรินใส่ถ้วยเล็ก ๆ ครึ่งถ้วย การเติมน้ำ กาแฟไม่ควรเกิน ๓ ถ้วย และเมื่อพอแล้วควรส่งสัญญาณเล็กน้อย เพื่อให้พนักงานมาเก็บถ้วย

- เจ้าภาพควรเดินไปส่งแขกให้ถึงประตูทางออกด้านนอก หรืออาจเดินไปส่งถึงรถ หรืออย่างน้อยก็ไปส่งให้ถึงลิฟต์ทางลง

- หากแขกกล่าวชื่นชอบบางสิ่งที่เป็นของเล็ก ๆ น้อย ๆ ชาวอาหรับมักจะเอ่ยปากมอบของสิ่งนั้นเป็นที่ระลึก ฉะนั้น ในฐานะที่เป็นแขกควรระมัดระวังการใช้คำพูดชื่นชมหรือชื่นชอบบางสิ่งบางอย่างที่เป็นของมีค่า

- หากทานอาหารตามภัตตาคารหรือร้านอาหาร ธรรมเนียมของอาหรับคือการเอ่ยปากขอเป็นเจ้าของจ่ายเงิน โดยเฉพาะในงานเลี้ยงที่มีคนไม่มากนักหรือเป็นการเลี้ยงในวงนักธุรกิจ เราอาจปล่อยให้เขาจ่ายไปก่อนแล้วนำเงินไปคืนให้เขาทีหลัง (หากตั้งใจจะเลี้ยงอยู่แล้ว) ก็เป็นเรื่องที่กระทำได้และมีความเหมาะสมมากกว่า

- ห้ามถ่ายภาพบุคคลอื่น หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ได้รับอนุญาต การถ่ายรูปจะต้องได้รับอนุญาตเสียก่อน

- หลีกเลี่ยงการหันกล้องถ่ายรูปไปที่ สถานีตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจ สนามบิน วัง หรือสถานทูต

- ควรดูความเหมาะสมเป็นเรื่องสำคัญ โดยดูตามกาลเทศะ

- ผู้ชายที่นุ่งกางเกงขาสั้นมาก ๆ หรือไม่ใส่เสื้อในที่สาธารณะเป็นการไม่สุภาพ

- ชาวต่างชาติที่แต่งตัวด้วยชุดพื้นเมือง อาจถูกมองว่าเป็นการล้อเลียนได้

- การแสดงท่าทางหรือภาษามือค่อนข้างเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวัง เช่น การสัมผัสศีรษะของคนอื่น แม้กระทั่งกับเด็กเล็กก็ตาม ซึ่งถือเป็นเรื่องหยาบคายในบางประเทศ นอกจากนี้ ไม่ควรชี้นิ้วไปที่คนหรือสิ่งของ ควรใช้การผายมือแทน การยกนิ้วโป้ง (Thumb up) การเผยให้เห็นพื้นรองเท้าหรือฝ่าเท้า การใช้มือซ้ายหยิบจับสิ่งของ เป็นต้น

- ชาวอาหรับจะไม่ชอบให้สัตว์เลี้ยงบางชนิดมาสัมผัสตัวโดยเฉพาะสุนัข ดังนั้น สัตว์เลี้ยงควรถูกเก็บให้เป็นที่ เป็นทางขณะที่แขกชาวอาหรับอยู่ในบ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมอาหรับนั้นนับว่าเป็นเรื่องส่วนตัว มิตรภาพระหว่างกันสามารถเกิดขึ้นและพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว แต่สิทธิและหน้าที่ของความเป็นเพื่อนนั้นจะแตกต่างจากชนชาติอื่น ในโลกอาหรับผู้คนจะถูกแบ่งอย่างชัดเจนว่าเป็น “เพื่อน” หรือ “คนแปลกหน้า” โดยการแสดงออกต่อบุคคลทั้งสองกลุ่มนั้นก็มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เมื่อใดที่เราถูกยอมรับว่าเป็นเพื่อนหรือเป็นคนรู้จักแล้ว ชาวอาหรับจะปฏิบัติกับเราด้วยความสุภาพ ให้เกียรติ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และคอยช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา หากได้มีโอกาสรู้จักและมีการปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้นแล้วจะพบว่าชาวอาหรับนั้นเป็นคนที่มีความจริงจังใจซื่อสัตย์ มีน้ำใจ ฯลฯ และพร้อมจะหยิบบ่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้กับเพื่อนหรือคนรู้จักอย่างเต็มที่จนในบางครั้งเราอาจคิดไปได้ว่าสิ่งที่ได้รับนั้นมากเกินไปเกินความต้องการของเราเสียอีก ซึ่งต่างจากการปฏิบัติต่อคนแปลกหน้า ชาวอาหรับจะไม่มีความเห็นอกเห็นใจหรือไม่มีความเกรงใจ หากว่าเราเป็นเพียงแค่คนแปลกหน้าที่ต้องมีการติดต่อประสานงานกับชาวอาหรับ พวกเขาจะปฏิบัติกับเราเหมือนกับที่ทำกับคนแปลกหน้าอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นความไม่สุภาพหรือความไม่มีเหตุผล ดังนั้น หากเราเก็บเอาสิ่งเหล่านี้ไปคิดหรือรู้สึกโกรธแค้นกับพฤติกรรมเหล่านี้หรือโต้ตอบกลับด้วยพฤติกรรมที่ไม่ดีเช่นกัน การพัฒนาความสัมพันธ์หรือการปฏิบัติภารกิจใด ๆ ในอนาคตก็จะไม่อาจสำเร็จลงได้ในสังคมของชาวอาหรับ ทางออกที่ดีที่สุดของปัญหาคือการพยายามเรียนรู้ เข้าใจ และให้อภัย

อีกประการหนึ่งที่สำคัญในเรื่องของความสัมพันธ์ก็คือ มิตรภาพที่มีระหว่างกันมักจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเท่านั้น กล่าวคือ ขณะที่คูเจรารู้สึกเป็นมิตรกับเราแต่เขาอาจจะไม่รู้สึกเช่นเดียวกันกับบุคคลอื่นในองค์กร คณะ หน่วยงาน หรือบริษัทของเรา ดังนั้น การเปลี่ยนตัวผู้แทนเจรจาหรือผู้ประสานงานอาจส่งผลให้เกิดความล่าช้าหรืออาจถึงขั้นยกเลิกข้อตกลงก็เป็นได้

วิถีคิดของชาวอาหรับนั้นได้รับการปลูกฝังมาจากประเพณี วัฒนธรรม และธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบสานต่อเนื่องกันมายาวนานซึ่งก็มีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปในแต่ละชนชาติ เรื่องที่มักจะเป็นหัวข้อสนทนาในวงสังคมของชาวอาหรับคือ “ศาสนาและการเมือง” ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้ก็นับว่าเป็นเรื่องที่อ่อนไหวและไวต่อความรู้สึกของคู่สนทนาที่มีใช่แต่เพียงชาวอาหรับเท่านั้น ถ้าเป็นไปได้ควรหลีกเลี่ยง ชาวมุสลิมชอบที่จะสนทนาเรื่องศาสนากับผู้ที่มีเชื้อมุสลิมเพราะเขาเหล่านั้นจะมีความสนใจและใคร่รู้ถึงแนวคิดที่แตกต่างเกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนาของผู้อื่น และที่สำคัญคือความรู้สึกกระตือรือร้นที่จะแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามกับเพื่อนและคนที่เขารู้จัก อีกหนึ่งหัวข้อคือการสนทนาเรื่องการเมือง โดยเฉพาะกับคู่สนทนาที่เป็นคนจากชาติตะวันตก ซึ่งชาวอาหรับมักจะหยิบบ่ประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองทั้งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตและที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบันเอามาสนทนา ด้วยความที่ชาวอาหรับมีความสุดโต่งทางด้านความคิดพวกเขาเหล่านั้นมักจะไม่ได้เตรียมตัวเตรียมใจเอาไว้ก่อนกับคำตอบที่จะได้รับกลับมาซึ่งอาจไม่เห็นด้วยหรือไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตน ดังนั้นทางออกของการตอบคำถามเมื่อเราไม่สามารถเห็นด้วยกับแนวความคิดของชาวอาหรับก็คือ เราควรสงวนท่าทีหรือหลีกเลี่ยงการตอบคำถามนั้น ๆ หรือควรแสดงออกถึงความห่วงใยต่อผู้เคราะห์ร้ายในเหตุการณ์ หรือควรกล่าวถึงความสงบสุขและสันติภาพบนโลกใบนี้ ทั้งนี้ หากประเด็นการสนทนามีความตึงเครียดหรือยึดเยื้อเราก็ควรรอจังหวะเวลาที่จะเปลี่ยนหัวข้อสนทนาไปเป็นเรื่องอื่น

การเจรจาและติดต่อสื่อสาร

ชาวอาหรับมีความรักและภูมิใจในภาษาอาหรับด้วยความรู้สึกสุนทรียะและไพเราะทั้งในการพูดและการได้ยิน เหตุผลสำคัญที่สร้างความภาคภูมิใจของชาวอาหรับต่อภาษาของพวกเขาคือ พระผู้เป็นเจ้าของเขาได้ประทานคัมภีร์อัลกุรอานลงมาซึ่งโลกมนุษย์โดยเลือกภาษาอาหรับเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับศาสนทูตของพระองค์ (ศาสดามูฮัมหมัด) ซึ่งถือเป็นเกียรติสูงสุดของภาษาอาหรับที่มีได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หากแต่เป็นความประสงค์ของพระเจ้า ภาษาอาหรับเป็นภาษาที่คนในภูมิภาคตะวันออกกลางใช้สื่อสารกันโดยทั่วไปและเป็นภาษาทางราชการของหลายประเทศในตะวันออกกลางถึงแม้ว่ากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคตะวันออกกลางส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลาม แต่ชนกลุ่มน้อยที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ก็ใช้ภาษาอาหรับเป็นภาษาหลักในการสื่อสารหรือเรียกได้ว่าเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารในภูมิภาคตะวันออกกลาง

ภาษาอาหรับมีสำเนียงหลัก ๆ ที่แบ่งออกได้เป็น ๔ สำเนียง ได้แก่ สำเนียงอียิปต์ (เป็นสำเนียงที่คนฟังแล้วเข้าใจกันมากที่สุดเนื่องจากมีอิทธิพลและได้รับความนิยมในภูมิภาคนี้ผ่านทางภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ของอียิปต์) สำเนียงมักริบ (กลุ่มประเทศอาหรับแถบแอฟริกาเหนือซึ่งสำเนียงจะผสมผสานกับภาษาฝรั่งเศส) สำเนียงเลวานต์ (กลุ่มประเทศอาหรับที่อยู่แถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเป็นสำเนียงที่ชาวอาหรับชื่นชมว่ามีความไพเราะ) สำเนียงอาหรับตะวันออก (ใช้สื่อสารกันในกลุ่มประเทศอาหรับอ่าว) ภาษาอาหรับเป็นภาษาราชการของประเทศในกลุ่มอาหรับทุกประเทศเป็นภาษาที่เก่าแก่ที่สุดในโลกและจัดเป็นอันดับ ๖ ของโลกโดยมีคนใช้ทั่วโลกประมาณ ๒๖๐ ล้านคน

โดยทั่วไปชาวอาหรับที่มีอายุราว ๔๐ ปีขึ้นไปยังคงมีข้อจำกัดในการใช้ภาษาอังกฤษ ดังนั้น หากหัวข้อในการติดต่อประสานงานเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน เราควรเตรียมเอกสารที่แปลเป็นภาษาอาหรับไปให้พร้อม หรือควรจัดหาล่ามภาษาอาหรับเพื่อความชัดเจนและลดโอกาสที่จะเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนในประเด็นที่จะเจรจาหารือกัน ทั้งนี้ แม้ชาวอาหรับรุ่นใหม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีเนื่องจากส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาจากประเทศตะวันตกแต่ก็มีเรื่องที่เราควรระมัดระวัง ได้แก่ ควรพยายามทำความเข้าใจและอดทนต่อความรู้ทางภาษาอังกฤษที่จำกัดของชาวอาหรับ ควรใช้ภาษาอังกฤษที่เข้าใจง่าย ควรมีเป้าหมายชัดเจนและกะทัดรัดได้ใจความ และควรหลีกเลี่ยงประเด็นสนทนาเรื่องศาสนา การเมืองและผู้หญิง ควรหลีกเลี่ยงเรื่องขบขัน หากเลือกใช้ภาษาอังกฤษในการเจรจาควรพูดให้สั้นกระชับและได้ใจความ เนื่องจากชาวอาหรับมักสื่อสารด้วยภาษาที่อ้อมค้อม (Circuitous) และคำที่สละสลวย (Flowery phrases) หรือโอ้อวดเกินจริง (Exaggerations) เช่น พวกเขาจะไม่พูดปฏิเสธด้วยคำว่า “ไม่” แต่จะตอบเลี่ยงด้วยประโยคที่คลุมเครือว่า “ขอคิดดูก่อน” หรือแสดงออกด้วยการนิ่งเงียบ ดังนั้น เราควรตอบโต้ในลักษณะเดียวกัน ทั้งนี้ ชาวอาหรับอาจมองว่าเป็นการหยาบคายหรือกดดันพวกเขา แต่หากว่าเราแสดงความคิดเห็นที่ตรงไปตรงมาเนื่องจากมีเหตุผลสนับสนุนที่เพียงพอแล้วก็จะถือเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ในที่ประชุม นอกจากนี้ ไม่ควรแสดงความรู้สึกรำคาญหรือผิดหวัง หากการประชุมไม่เป็นไปอย่างที่คาดหวังไว้ โดยควรพยายามมีปฏิสัมพันธ์ร่วมที่ดีตลอดการประชุมเนื่องจากปฏิริยาการแสดงออกของคู่เจรจาชาวต่างชาติในที่ประชุมอาจมีผลต่อการตัดสินใจในอนาคตได้

ในด้านของการประชุม รูปแบบและพิธีการประชุมนั้นจะไม่มีแผนการอย่างชัดเจน ประกอบกับระหว่างการประชุมชาวอาหรับอาจต้องออกไปปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา ทำให้การประชุมแต่ละครั้งต้องใช้เวลาและไม้อาจคาดการณ์ระยะเวลาที่แน่นอนได้ นอกจากนี้ ชาวอาหรับมักจะถกเถียงหรือพูดในประเด็นเดิมซ้ำไปซ้ำมาและบางครั้งอาจขาดความต่อเนื่อง อาจมีการพูดพร้อมกันแบบไม่ยอมฟังคนอื่นในเวทีการประชุมที่มีผู้ร่วมประชุมจำนวนมากและเป็นปกติที่การประชุมมักจะเริ่มช้ากว่ากำหนด ผู้บริหารระดับสูงมักจะเดินเข้าห้องประชุมเป็นคนสุดท้ายแต่พวกเขาจะมาคาดหวังให้ผู้มาเยือนมาให้ตรงเวลา ซึ่งไม่ควรสายเกิน ๑๕ – ๒๐ นาที หากมีเหตุสุดวิสัยควรรีบแจ้งให้อีกฝ่ายทราบทันที กรณีที่ห้องประชุมมีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก และเราไม่สะดวกในการจับมือทักทายกับทุกคน สามารถอุโลมให้จับมือทักทายกับเจ้าภาพหรือผู้ที่มีอาวุโสสูงสุด แล้วโบกมือทักทายคนอื่นที่เหลือได้

ผู้ชายกับผู้ชายสามารถจับมือทักทายกันได้ตามปกติ แต่สำหรับผู้หญิงแล้วจะห้ามจับมือทักทายกับผู้ชาย ส่วนผู้หญิงกับผู้หญิงที่สนิทกันแล้วจะทักทายด้วยการกอดและชนแก้ม ทั้งนี้ ผู้ชายกับผู้ชายอาจจะมีการชนแก้มทักทายด้วยก็ได้ โดยคำกล่าวทักทายที่ใช้กันทั่วไป คือ “อัสสลามูอะลัยกุม” (As Salamu Alaikum) ในภาษาอาหรับแปลว่า ขอความสันติสุขจงมีแด่ท่าน และอีกฝ่ายต้องกล่าวตอบว่า “วะ อะลัยกุม สลาม” (Wa Alaikum as Salam) แปลว่า ขอความสันติสุขนั้นคืนสู่ท่านเช่นกัน ทั้งนี้ จะกล่าวทักทายผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดก่อนเป็นลำดับแรก และการสบตาคู่สนทนาถือว่าเป็นการแสดงความจริงใจ แต่ไม่ควรจ้องตามากเกินไป โดยเฉพาะกับผู้หญิง โดยหลังจากการทักทายแล้ว ควรมอบนามบัตรให้กับทุกคนในที่ประชุม ซึ่งนามบัตรจำเป็นต้องมี ๒ ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ และภาษาอาหรับและควรระบุตำแหน่งหน้าที่ให้ชัดเจน

สำหรับการเรียกชื่อของชาวอาหรับ เป็นที่ทราบและเข้าใจกันดีว่าชื่อเต็มของชาวอาหรับมีความยาวมาก และอาจเป็นการยากที่จะออกเสียงให้ถูกต้องสำหรับชาวต่างชาติ ซึ่งผู้ที่ติดต่อสื่อสารกับชาวอาหรับควรศึกษาและสอบถามข้อมูลจากผู้รู้ถึงการเรียกชื่อผู้เจอจากที่ถูกต้อง เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดและความสับสนในการเรียกชื่อ เช่น นาย Abdul Hamid bin Omar al – Ahmad ซึ่งเขาอาจจะแนะนำตัวเองกับคุณเจอจากว่าเขาชื่อ Abdul Hamid ซึ่งชาวต่างชาติอาจเข้าใจว่าเขาชื่อ Abdul และนามสกุล Hamid แต่ที่ถูกต้องคือ al – Ahmad เป็นนามสกุล และ bin Omar เป็นชื่อกกลาง ทั้งนี้ หากบุคคลนั้นมีตำแหน่งที่สำคัญ ควรระบุตำแหน่งดังกล่าวเพื่อเป็นการให้เกียรติและยกย่องด้วย โดยจะเรียกนำหน้าชื่อจริงเท่านั้น และไม่นิยมเรียกนำหน้าชื่อสกุล เช่น ‘Sheikh’ สำหรับผู้นำองค์กรหรือหัวหน้าสมาคม ‘Ustadh’ สำหรับอาจารย์ นอกจากนี้ เมื่อต้องมีการพบปะเจอจากกัน ผู้ชายควรสวมสูทสากลนิยม ผูกเนคไท และอาจสวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นได้ แต่ห้ามสวมกางเกงขาสั้นเด็ดขาด ส่วนผู้หญิงควรสวมสูทกระโปรงยาวคลุมข้อเท้าหรืออย่างน้อยต้องคลุมปิดหัวเข่า ไม่รัดรูปจนเกินไป และไม่แนะนำให้ผู้หญิงสวมกางเกง ทั้งนี้ควรเตรียมผ้าคลุมศีรษะ “ฮิญาบ” (Hijab) ติดไปด้วย และกรณีที่ต้องไปสถานที่สาธารณะบางแห่งอาจต้องสวม “อาบาย่า” (Abaya) ซึ่งเป็นชุดคลุมยาวสีดำพร้อมกับผ้าคลุมศีรษะอีกด้วย

อาหารฮาลาล

คนอาหรับทั้งหมดไม่ใช่มุสลิมแต่ทว่าคนอาหรับส่วนใหญ่เป็นมุสลิม ดังนั้น อาหารที่เป็นที่อนุมัติแก่ชาวมุสลิมอย่างที่เราได้ทราบหรืออาจเคยได้ยินกันมาบ้างแล้วนั้นคือ “อาหารฮาลาล”

อาหารฮาลาลคืออะไร คำว่า “ฮาลาล” เป็นภาษาอาหรับมีความหมายทั่วไปว่า “อนุมัติ” เมื่อนำมาใช้ในทางศาสนา จะมีความหมายว่า “สิ่งที่ศาสนาอนุมัติ” เช่น อนุมัติให้กิน อนุมัติให้ดื่ม อนุมัติให้ทำ อนุมัติให้ใช้สอย เป็นต้น ฮาลาลเป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกับคำว่า “ฮารอม” ที่มีความหมายทั่วไปว่า “ห้าม” และเมื่อนำมาใช้ในทางศาสนาจะมีความหมายว่า “สิ่งที่ศาสนาห้าม” ฮาลาลยังครอบคลุมไปถึงการผลิต การให้บริการ หรือการจำหน่ายใด ๆ ที่ไม่ขัดต่อบัญญัติของศาสนาด้วย ดังนั้นเราจึงอาจกล่าวได้ว่าอาหารฮาลาลคือ อาหารที่ได้ผ่านกรรมวิธีในการทำ ผสมปรุง ประกอบ หรือแปรสภาพตามศาสนบัญญัติ ซึ่งเป็นการรับประกันว่าชาวมุสลิมโดยทั่วไปสามารถบริโภคอาหาร หรืออุปโภคสินค้าหรือบริการต่าง ๆ ได้โดยสนิทใจและยังมั่นใจได้ด้วยว่ามีความสะอาดถูกหลักอนามัย นอกจากนี้ ฮาลาลยังรวมไปถึงผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม สาธารณูปโภคอื่น ๆ ด้วย เช่น เสื้อผ้า เครื่องหนัง รองเท้า และการใช้จ่ายการเงิน (ดอกเบี้ย) เป็นต้น อิสลามไม่ได้ห้ามอาหารที่ได้มาจากพืช ยกเว้นสิ่งที่เกิดจากการนำไปหมักจนกลายเป็นสุราหรือออกฤทธิ์ทำให้มึนเมาและขาดสติ และที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ถ้าหากเป็นเนื้อสัตว์ก็ต้องเป็นสัตว์ที่เชือดถูกต้องตามบัญญัติศาสนาและต้องผ่านการล้างอย่างถูกวิธีตามบัญญัติศาสนา

อาหารประเภทเนื้อสัตว์ พืช เครื่องดื่มที่ห้ามนำมาบริโภคในเบื้องต้นมีดังนี้

อาหารที่ได้จากสัตว์ ได้แก่

๑. สุกร สุนัข หมูป่า ลิง แมว
๒. สัตว์ที่กินเนื้อเป็นอาหารและมีกรงเล็บ เช่น สิงโต เสือ หมี
๓. สัตว์มีพิษหรือสัตว์นำโรค เช่น หนู ตะขาบ แมงป่อง
๔. สัตว์มีพิษและเป็นอันตราย เช่น งู
๕. สัตว์นำรังเกียจ เช่น หนอน แมลงวัน
๖. สัตว์ที่ไม่อนุญาตให้ฆ่า เช่น มด ผึ้ง นกหัวขวาน
๗. สัตว์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับลา เช่น ล่อ
๘. สัตว์ที่ตายเอง
๙. สัตว์ที่ถูกรัดคอตาย ถูกตีหรือขว้างจนตาย ตกจากที่สูงลงมาตาย ถูกขวิดตาย ถูกสัตว์อื่นกัดกินจนตาย
๑๐. สัตว์ที่ถูกเชือดเพื่อบูชายัญ
๑๑. สัตว์ที่ถูกเชือดโดยกล่าวนามอื่นนอกจากอัลลอฮ์
๑๒. เลือดสัตว์

วิธีการฆ่าสัตว์

๑. คนฆ่าสัตว์ควรต้องเป็นมุสลิม ผู้ยึดมั่นในหลักการอิสลามอย่างเคร่งครัด และมีความรู้ในวิธีการฆ่าสัตว์ตามหลักการของศาสนาอิสลาม
๒. สัตว์ที่ถูกฆ่าควรถูกต้องตามกฎหมายของศาสนาอิสลาม
๓. สัตว์ที่ถูกฆ่าควรเป็นสัตว์ที่มีชีวิต หรือเชื่อว่ายังมีชีวิต ณ เวลาที่ฆ่าสัตว์นั้น
๔. ก่อนที่จะฆ่าสัตว์แต่ละตัวควรกล่าวคำว่า " บิสมิลลาฮ " (ในนามของอัลลอฮพระผู้เป็นเจ้า) อย่างทันทีทันใด
๕. อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ฆ่าต้องมีความคม และไม่ยกออกจากตัวสัตว์ในระหว่างการฆ่า
๖. การฆ่าสัตว์ควรต้องตัดหลอดลม หลอดอาหาร เส้นเลือดแดงใหญ่ และเส้นเลือดดำใหญ่ที่คอให้ขาด

อาหารที่ได้จากพืช

พืชทุกชนิดที่มีพืชและเป็นอันตราย ยกเว้นเมื่อสารพิษและอันตรายได้ถูกกำจัดออกระหว่างกระบวนการผลิตแล้ว

อาหารหรือเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์

อาหารที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์หรือเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมแอลกอฮอล์นั้นเป็นที่ต้องห้ามสำหรับชาวมุสลิม ทั้งนี้ ชาวมุสลิมจำนวนมากยังคงเคร่งครัดกับการปฏิบัติตามข้อห้ามเรื่องการดื่มสุรา (แม้จะพบว่าชาวมุสลิมบางคนจะดื่ม โดยเฉพาะในหมู่ชนชั้นสูงและนักการทูตจากประเทศมุสลิมบางคน) นอกจากนี้ ผู้ที่เคร่งครัดในการปฏิบัติศาสนกิจอาจถือปฏิบัติตามคำกล่าวของศาสดามูฮัมมัดที่ว่า “อย่านั่งร่วมในโต๊ะที่มีการเสิร์ฟเครื่องดื่มเมา” ดังนั้น เราอาจพบว่าบุคคลเหล่านี้จึงอาจปฏิเสธหรืออาจมีความอึดอัดใจที่จะนั่งโต๊ะร่วมกับผู้ที่ดื่มสุรา

ในส่วนของชาวมุสลิมนิกายชีอะห์นั้น อาหารทะเล เช่น ล็อบสเตอร์ หอย และปลาหมึก ห้ามรับประทานเพราะถือว่าผิดหลักศาสนา ส่วนสัตว์ประเภทเต่าและปูถือเป็นของฮาลาล โดยมาตรฐานที่กำหนดไว้สำหรับสัตว์น้ำที่ฮาลาลคือ “จะต้องมีเกล็ดเท่านั้น” ทั้งนี้ นิกายชีอะห์อนุมัติให้รับประทานกุ้งได้ ถึงแม้ว่าโดยลักษณะทั่วไปแล้วกุ้งจะไม่มีเกล็ด แต่ในแง่บทบัญญัติของนิกายชีอะห์แล้ว กุ้งรวมอยู่ในจำพวกปลาที่มีเกล็ดและสามารถรับประทานได้ กล่าวคือ แม้ว่ากุ้งไม่มีเกล็ดแต่ก็ถูกยกเว้นให้สามารถรับประทานได้

ปัจจุบันศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มีการจัดทำเว็บไซต์ halalinthailand.com ขึ้นมาเพื่อรวบรวมและรีวิวร้านอาหารฮาลาลที่ได้รับการรับรองมาตรฐานและร้านอาหารมุสลิมจากทุกทิศทั่วไทย นอกจากนี้หากอาหารแล้วยังมีการแนะนำโรงแรมที่พักที่เป็นแบบฮาลาล และรวมถึงมีการแนะนำมัสยิดอีกด้วย

คำหรือวลีที่มักปรากฏในการพบปะกับชาวอาหรับ

คำ/วลี ภาษาอังกฤษ	คำอ่านไทย	ความหมาย
Qiblat	กีบ-ละห์	ทิศที่มุ่งไปขณะ ละหมาด
Bin	บิน	บุตรชาย
Bin-ti	บิน-ติ	บุตรสาว
Sharia	ชา-รี-อะห์	ข้อบ่งชี้/ห้าม ตามศาสนบัญญัติ
Halal	ฮา-ลาล	สิ่งที่ศานาอนุมัติ
Sheikh	ชีค	ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับสูง
Emier	อา-มีร์	ค่านำหน้าเจ้าชาย (ราชวงศ์)
Bis millah	บิส-มิล-ลาห์	ในนามแห่งพระเจ้า (มักเริ่มก่อน ทุกการกระทำ)
In Sha Allah	อิน-ชา- อัลลอห์	หากพระองค์ ประสงค์ (มอบหมายให้ทุก การกระทำใน อนาคตอยู่ภายใต้ พระประสงค์แห่ง พระเจ้า)

การเรียกชื่อของชาวอาหรับ

ชื่อของคนในภาษาอาหรับมักจะประกอบขึ้นด้วย 3 ชื่อ คือ

1) ชื่อต้น (Ism) มักเป็นชื่อที่มีความหมายถึงลักษณะบุคลิกที่คาดหวังให้คนนั้นเป็น เช่น Kareem ในภาษาอาหรับแปลว่า มีเมตตา (Generous) หรือ Muhammad ในภาษาอาหรับ แปลว่า น่าสรรเสริญ (Praiseworthy) นอกจากนี้ ชาวอาหรับนิยมตั้งชื่อบุตรโดยใช้การสมาคำว่า अबد กับพระนามของพระเจ้า เพื่อความเป็นสิริมงคล โดยใช้คำว่า 'Abd' นำหน้าชื่อของพระเจ้าสำหรับผู้ชาย ซึ่งมีความหมายในภาษาอาหรับว่า ผู้รับใช้พระเจ้า (Servant of God) เช่น Abdullah อ่านว่า अबดุลลอฮ สำหรับผู้ชาย

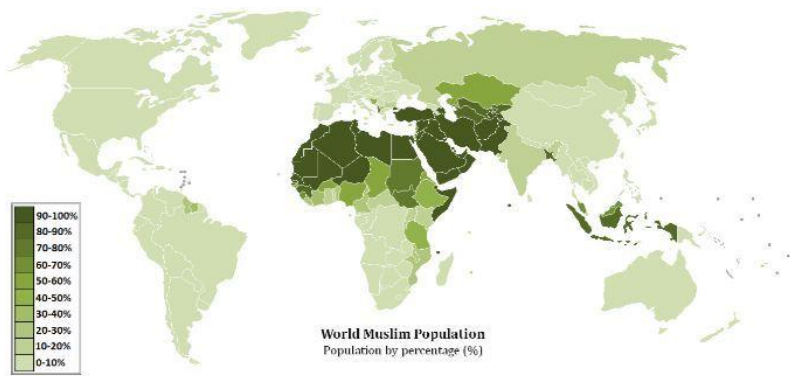
2) ชื่อกลาง (Nasab) หรือชื่อบิดา (patronymic) โดยบุตรผู้สืบสันดานใช้คำว่า 'Ibn' (สำหรับผู้ชาย) และ 'bint' (สำหรับผู้หญิง) นำหน้าชื่อบิดา เช่น Ibn Osman มีความหมายว่า บุตรของนายอุซมาน และ Bint Osman มีความหมายว่า บุตรีของนายอุซมาน ทั้งนี้ ชื่อกลางอาจตั้งย้อนไปถึง ต้นตระกูลลำดับก่อนก็ได้ เช่น ปู่ ปู่ทวด ขึ้นอยู่กับสถานะและความสำคัญทางสังคมบุคคลนั้น

3) ชื่อสกุล (Laqab หรือ Nisbah) โดย Laqab เป็นชื่อเชิงพรรณนาถึงบรรพบุรุษของตระกูลส่วน Nisbah เป็นชื่อเผ่า เมือง หรือประเทศเกิดของบรรพบุรุษ ซึ่งอาจนำมาใช้เรียกแทนชื่อของอาหรับได้ เช่น Filasteeni มีความหมายว่า ชาวปาเลสไตน์ ทั้งนี้ ชื่อสกุลทั้งสองแบบสามารถใช้ได้เหมือนกัน แต่จะไม่ใช้รวมกันทั้งสองชื่อ ยกตัวอย่างชื่อเต็มของชาวอาหรับ เช่น

ผู้ชาย	Muhammad (ชื่อตัว)	bin Saeed (ชื่อพ่อ)	bin Abd al-Aziz (ชื่อปู่)	Filasteeni (ชื่อประเทศเกิด)
ผู้หญิง	Fatimah (ชื่อตัว)	bint Saeed (ชื่อพ่อ)	bin Abd al-Aziz (ชื่อปู่)	Filasteeni (ชื่อประเทศเกิด)

ทั้งนี้ สังคมอาหรับมีแนวปฏิบัติที่น่าสนใจโดยเฉพาะกลุ่มคนที่สนิทสนมกัน หากชื่อเต็มยาวเกินไป อาจเรียกชื่อบุตรของพวกเขาแทน โดยใช้คำว่า 'Abu' และ 'Umm' นำหน้าชื่อบุตรลำดับที่ ๑ สำหรับผู้ชายและผู้หญิง ตามลำดับ เช่น Abu Kareem มีความหมายว่า บิดาของนายการีม เป็นต้น

จำนวนประชากรมุสลิมทั่วโลก

รูปภาพจาก <http://www.muslimpopulation.com/>

แผนที่ประเทศสมาชิกสันนิบาตอาหรับมุสลิม

รูปภาพจาก <http://poodarab.blogspot.com>

ประเทศที่ใช้ภาษาอาหรับในการสื่อสาร

ประเทศที่ใช้ภาษาอาหรับในการสื่อสารทางราชการ

ประเทศ	ประชากร (คน)	หมายเหตุ
1- แอลจีเรีย (Algeria)	32,277,942	
2- บาห์เรน (Bahrain)	807,000	
3- ชาด (Chad)	10,329,208	ภาษาราชการร่วม คือภาษาฝรั่งเศส
4- คอมoros (Comoros)	691,000	ภาษาราชการร่วม คือภาษาฝรั่งเศส และภาษาคอโมโรส
5- จิบูตี (Djibouti)	864,000	ภาษาราชการร่วม คือภาษาฝรั่งเศส
6- อียิปต์ (Egypt)	86,421,826	
7- เอริเทรีย (Eritrea)	5,224,000	ภาษาราชการร่วม คือภาษาอังกฤษ และภาษาทิกรินยา
8- อิรัก (Iraq)	31,234,000	ภาษาราชการร่วม คือภาษาเคิร์ด
9- อิสราเอล (Israel)	7,653,600	ภาษาราชการร่วม คือภาษาฮีบรู
10- จอร์แดน (Jordan)	6,407,085	
11- คูเวต (Kuwait)	3,566,437	
12- เลบานอน (Lebanon)	4,224,000	
13- ลิเบีย (Libya)	6,420,000	
14- สาธารณรัฐอิสลาม มอริเตเนีย (Mauritania)	3,291,000	
15- โมร็อกโก (Morocco)	32,200,000	ภาษาราชการร่วม คือภาษาเบอเบอร์
16- โอมาน (Oman)	2,845,000	
17- ปาเลสไตน์ (Palestine)	4,550,368	
18- กาตาร์ (Qatar)	1,696,563	

19- สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยอาหรับซาห์ ราวี (SADR)	502,585	ภาษาราชการร่วม คือภาษาสเปน
20- ซาอุดีอาระเบีย (Saudi Arabia)	25,731,776	
21- โซมาเลีย (Somalia)	9,359,000	ภาษาราชการร่วม คือ ภาษาโซมาลี
22- โซมาลี แลนด์ (Somaliland)	3,500,000	ภาษาราชการร่วม คือภาษาโซมาลี
23- ซูดาน (Sudan)	43,939,598	ภาษาราชการร่วม คือภาษาอังกฤษ
24- ซีเรีย (Syria)	22,505,000	
25- ตูนิเซีย (Tunisia)	10,432,500	
26- สหรัฐอาหรับเอ มิเรตส์ (United Arab Emirates)	4,975,593	
27- เยเมน (Yemen)	23,580,000	

ข้อมูลจาก : Wikipedia